
Nikdo nemá právo rozhodovat za vás

Rozhovor s kytaristou a skladatelem Lukášem Sommerem
(zastupován od roku 2006, v databázi má registrováno
212 hudebních děl)

PŘIPRAVIL: ROBERT RYTINA

Tapa de Deux, foto © archiv Lukáš Sommer

Když jsme se s všestranným muzikantem Lukášem Sommerem domlouvali na tématech pro tento rozhovor, vyjádřil mimo jiné přání příliš nebilancovat, ale spíše se dívat dopředu.

Jak zjistíte níže, přání jsem mu tak docela nespínil (už jen poslouchat jeho vzpomínky na studijní léta bylo totiž více než zajímavé), ale kdybych tak učinil, mohli jsme si povídat libovolně dlouho třeba jen o jeho právě připravovaných nebo budoucích projektech. Když mi totiž posílal jejich seznam, popsal jen jejich názvy celou stranu kancelářského papíru, a to si ještě nezapomněl na všechny... Kdo by se ale domníval, že je Lukáš Sommer workoholik, který neumí odpočívat, toho by mladý skladatel a kytarista vyvedl z omylu. Tvrdí, že „čím více času má na odpočinek, tím více toho pak vzniká“, a neotřelých a inspirativních názorů nejen na vlastní tvorbu přidává ještě mnohem víc...

Nejprve si shrňme všechny vaše profese: kytarista, skladatel, pedagog a hudební aranžér. Doufám, že jsem na žádnou nezapomněl... Lze tyto aktivity seřadit za sebou podle významu, jaký jim přikládáte, respektive času, jaký jim věnujete?

Dělám vždy to, co je pro mě v danou chvíli důležité a kam mě to právě táhne. Někdy, jako třeba právě teď, výhradně píšu a jindy zase nedám kytaru z ruky. Aranžuji už pouze několikrát za rok a spíše si vybírám projekty, které mě budou bavit. Jsem také učitel a hudbě pro děti se věnuji vlastně už osm let. Nedávno jsem zjistil, že je to skoro padesát skladbiček: muzikálem a různými jednoaktovkami počínaje, melodramaty a skladbičkami pro kytaru konče. Zpětně bych určitě nějaký harmonogram času poskládal, spíše se ale řídím intuicí a snažím se příliš neplánovat. Mám pouze vnitřní kontrolku, která když zabliká, že je něco přes čáru, zabrzdím.

Co vás přivedlo k rozhodnutí věnovat se hudbě jako své životní profesi?

Bylo to asi osudové setkání s mým učitelem Jiřím Churáčkem. Jiří neučil

skladbu takovým tím klasicky polopatickým stylem, který je obvyklý. Ač viděl, že mé začátky byly tak nějak „ode zdi ke zdi“, ponechal mi naprostou autonomii vývoje. Jeho přístup byl vlastně unikátní. Na jednu stranu naprostá volnost, na druhou mě učil brát každý sebemenší detail smrtelně vážně. Už nebylo jedno, zda napíšu forte, či mezzo-forte... Jak by řekl on, „právě tady

Ačkoli mi studium mnohé dalo a rád vzpomínám zvláště na hodiny s panem profesorem Kurzem, jaksi intuitivně jsem cítil, že přetahuji.

na tomto taktu je to ta nejdůležitější věc na světě a budeme o ní diskutovat tak dlouho, dokud se nedobereme výsledku“. Komplexnost jeho přístupu mě nepřestávala udivovat, zároveň měl ale i brilantní analytické oko, díky němuž ihned i bez přehrání rozpoznal, oč v partituře běží. Některé jeho postřehy se mi vybavují při práci dodnes.

Jako rodák z Českých Budějovic jste nejprve studoval na tamní

konzervatoři hru na kytaru a hudební kompozici, později jste strávil rok na konzervatoři v Praze a studia jste zakončil v roce 2009 na AMU v kompoziční třídě prof. Ivana Kurze. Jak na tato studijní léta vzpomínáte a jakým způsobem zformovala vaše další hudební zájmy a priority?

Doba strávená na konzervatoři patří k těm nejkrásnějším v mém životě. Žádné oficiální studium skladby tehdy v Budějovicích neexistovalo, byl jsem skladatel na zelené louce a co jsem napsal, mi spolužáci zahráli. Tehdy to dostalo obrovskou akceleraci: psal jsem pro školní ansámby, orchestry, sbory... Celý ten dům se stal jakousi mou hudební dílnou, a tak – i když jsem se skutečnému studiu příliš nevěnoval – jsem tam byl skoro pořád. AMU pak už byla jiná kapitola. Ačkoli mi studium mnohé dalo a rád vzpomínám zvláště na hodiny s panem profesorem Kurzem, jaksi intuitivně jsem cítil, že přetahuji. Že už jsem zkrátka příliš odchován svobodomyšlností a praktickým muzikantstvím. A popravdě, už jsem nebyl v rozpoložení, kdy bych měl hrát s profesory hru na správné a špatné odpovědi. Navíc jsem měl v té době problém ukořitovat své různé demony a celé to období studii se mi tak nějak podivně slévá...

Navzdory „kočirování démonů“ jste ale na sebe ještě před dokončením studií upozornil pozoruhodným úspěchem: váš Koncert pro harfu si u vás objednal a provedl jej symfonický orchestr v německém Bremerhavenu a skladba sama se pak dočkala i dalších úspěšných provedení u nás i v zahraničí. Lze tento okamžik považovat za skutečný začátek vaší hudební kariéry?

Harfový koncert je jednou z těch skladeb, které měly štěstí. Mimochodem, příští rok jej Jana Boušková uvede na festivalu Pražské jaro s Pražskou komorní filharmonií pod taktovkou Paava Järviho. Jana mi tehdy dala obrovskou důvěru a to je vlastně to jediné, co skladatel potřebuje. Prosadila skladbu do abonentky bremerhavenského orchestru, premiéra se povedla a já

Studio – natáčení hudby k CD *Tak nám zabili Ferdinanda* (Supraphon),
foto © archiv Lukáš Sommer

pak dostal další objednávky: na symfonickou předehru v Amsterdamu, na skladbu pro Pražské jaro a tak dále. Ano, ten rok jsem přestal psát „do šuplíku“.

Jak významnou zkušeností pro vás bylo založení serveru o soudobé hudbě A tempo revue? Právděpodobně jste díky němu získal i poměrně plastický přehled o tom, na jaké úrovni se český přínos tomu žánru nachází, případně jak obstojí ve srovnání se světem...

A tempo revue byla aktivita, která mohla vzniknout jen v daný čas v závětví AMU, kdy kolegové a přátelé, vidouce hyperaktivního blázna, se

občas uvolili napsat článek, úvahu, recenzi nebo kritiku. Pro mě asi nejcennější zkušenost byla ta analytická. Měli jsme v jakémsi etickém kodexu, že nebudeme psát recenze ad hoc, ale vždy na základě analýz partitur. Bylo inspirativní mít v ruce horké novinky a vidět takřkajíc do kuchyně autorů – z toho jsem si odnesl nejvíc. Ale bylo to i vyčerpávající, některé konfrontační články se mi vrátili jako bumerang. Navíc jsem zjišťoval, že analyzovat a tvořit se vzájemně vylučuje, a tak A tempo přirozeně vyprchalo do ztracena. Jeden z našich největších léčitelů a filozofů Josef Zezulka někde řekl, že nelze být diagnostik a zároveň působící. Něco na tom bude...

Zmiňoval jste skladbu, kterou si od vás v roce 2011 objednal festival Pražské jaro, tedy flétnový koncert *Dopis otci*. Mimoto jste autorem skladeb pro kytaru, ale i celé řady orchestrálních a komorních kompozic. Má tento velmi rozmanitý stylový a formální rozptyl podle vašeho názoru nějaký jednotící prvek? Myslím tím společnou myšlenku či vědomou cestu za hudebním jazykem, k němuž byste rád dospěl.

Každý proces vzniku skladby je jiný a to, co mě na tom nepřestává fascinovat, je zjištění, jak si vás každá skladba postupně celého omotá. Houby, že my skladatelé něco „tvoříme“! To je velký omyl. Teprve když vámi něco protéká a vy nestíháte zapisovat, tak to začíná mít opravdový smysl a je to to pravé dobrodružství. Když celou noc pracuji, potom se druhý den dívím, co jsem vlastně napsal, a s překvapením luštím své hieroglyfy a snažím se je nějak smysluplně přepsat, tak jsem vážně spokojený. Můj jazyk je tradičnější, takže moje cesta bude v tříbení, přebírání, zpřesňování, obohacování o ingredience. Velký koncept nemám, o ten si říká každá skladba zvlášť.

Kromě toho, že píšete pro jiné interprety a instrumentalisty, hrajete na koncertech své vlastní skladby jako kytarista. Uvažujete zásadně jinak, když komponujete pro kolegy a když tvoříte skladbu sám pro sebe?

Většinou skladeb pro kytaru říkám Písně beze slov. Celý ten můj recitál je vlastně nesourodý kaleidoskop, časosběrný dokument, který se pořád mění, pořád je ve vývoji. Už delší čas jsem v psaní pro kytaru ve fázi jakési revize všeho, co jsem napsal, stále hledám ideální proporce. A popravdě – pokaždé, když se mi nějaký kytarista ozve, že chce něco ode mě hrát, znervózním. Znamená to, že musím dát vlastní skladbu z ruky a ještě ji případně zanést do not...

Jako aranžér jste spolupracoval s celou řadou hudebníků z nejrůznějších

hudebních oblastí a žánrů (Ondřej Soukup, Anna K., Nezmaří...).
Jste dokonce zakladatelem vlastní „aranžérské divize“. Co si pod tímto označením představíte?

Ten pojem jsem zaslechl ve studiu Chicago Record Company, které takovou divizi má. Má to logiku a v podstatě je to jediný model, který umožňuje dělat velké mezinárodní projekty v krátkém čase. Musíte mít tým lidí, neboť každá aranž je souhrnem dalších činností. Aranžovat sám je nejkratší cesta do blázince. Pracovat v partě je mnohem efektivnější, jeden píše kapelu, jeden dělá podklady, další skutečně instrumentuje, další kontroluje nebo připravuje materiál pro orchestr. Pro mladé skladatele je aranžování časově neefektivnější příležitost, jak si vydělat peníze. Musí se ale dostat k dobře placeným zakázkám, aby aranžování mohlo být jenom doplňkem jejich činností. Jen tak lze mít čas na tvorbu a prostředky investovat do sebe, protože bez toho to nejde. To zná každá kapela a ani ve vážné hudbě tomu není jinak.

Vaše partitury pravidelně vycházejí u několika prestižních vydavatelství. Sledujete, jaký je o ně zájem a kde všude se vaše hudba provozuje?

Poslední dobou partitury, zvláště komorní, nakladatelství nenabízím. Snad jen instruktivní hudbu pro děti. Hudba se dnes sdílí na internetu a sociálních sítích a to je to nejlepší médium. Hodně jsem investoval do živých nahrávek koncertů, neboť každý hudebník chce dnes slyšet na internetu skladbu naživo z koncertu, za tím účelem mám svůj YouTube kanál. Partitury posílám sám, protože nejlepší věci obvykle vznikají v komunikaci s muzikanty napřímo. Nechci si hrát na odborníka, ale na autorském právu je něco z gruntu špatně. U některých titulů mi nakonec nezbylo než je od nakladatelů odkoupit, jinak bych je nemohl šířit. Distribuce hudby je vůbec velké téma.

Na vašich webových stránkách působí mimořádně úctyhodně oddíl

s názvem Upcoming projects. Jak se zdá, odpočinek k vašim největším zálibám vsutku nepatří...

Je to přesně naopak: čím více času mám na odpočinek a toulání se v přírodě, tím více toho vzniká. Učím se postupně zbavovat činností, které mi berou energii, a naopak být stále více pánem svého času. Přijde mi čím dál bizarnější dělit svůj život na práci a odpočinek – to je věru podivná hypnóza téhle civilizace. Myslím, že z toho nic kloudného do hudby proniknout nemůže.

V dlouhém seznamu vašich připravovaných projektů jsem našel jak skladbu pro osm houslistů a orchestr, tak koncerty pro hoboj či flétnu, nebo dokonce i operu.

Nyní dokončuji Hobojový koncert pro Viléma Veverku, duchem dílo spíše komorní. Rodí se skladba na objednávku Pavla Šporcla pro osm laureátů Kociánovy houslové soutěže a orchestr, jakýsi hudební turnaj, který vyvrcholí Violin Gala s orchestrem FOK. Díky nedávné dvojpremiéře v Chicagu vzniká už vlastně čtvrtá komorní skladba do Ameriky. Nu a v nejbližší době mě čekají dva autorské kytarové koncerty, jeden v Chicagu, druhý v Miláně. Organizuji už desátou Kytarovou noc, takové mé festivalové dítě v Lysé nad Labem, s Jaroslavem Svěceným připravujeme koncert na Strahově... Podzim bude věru neposedný.

Závěrem bych se rád zeptal, zda můžete přiblížit, jak vypadá něco tak těžko představitelného, jako je soužití dvou hudebních skladatelů. Této profesi se totiž věnuje i vaše bývalá manželka Marie Sommerová. A lze se těšit na další hudební skladatele v podobě vašich dětí Matyáše a Julinky?

Soužití dvou individualit s velmi podobným temperamentem je opravdu náročné. Pakliže jeden navíc v oboru pracuje naplno a není, jmeně řečeno, rodinný typ, pak ten druhý vždycky strádá. Manželství nepřežilo, ale to, že jsme přátelé a vážíme si jeden druhého, je něco, za co jsem vděčný.

Pro mě je teď fascinující sledovat, jak obě naše děti objevují svět, jak se jim skládá v hlavě. A nemůžu si nevšimnout, jak jejich tajuplné duše naráží na ten náš uniformní systém, celé to podivné panoptikum výchovných dogmat, školních pravidel, „vědomostí“, názorů... Jediné, co si přeji, je, aby tím prošly bez kazů na duši. Takže opravdu nebudu ten zhyponotizovaný tatínek, který bude vyžadovat výsledky, kontrolovat a trestat – to bych považoval za prohru. Život je v jejich rukách a byl bych rád, kdybych jim dokázal předat, že nikdo nemá právo, ba ani kompetenci za ně cokoli rozhodnout. To je totiž to jediné, co bezpečně vím. ☒

Foto © archiv Lukáš Sommer

LUKÁŠ SOMMER (1984) je přední osobností mladé skladatelské generace. Jeho tvorba zahrnuje hudbu orchestrální, jevištní, komorní, filmovou i divadelní. Samostatnou kapitolou jeho tvorby je sólový autorský kytarový recitál, který obohacuje o multižánrové projekty s prvky improvizace. Je organizátorem čtvrtletního festivalu Kytarová noc v kině v Lysé nad Labem. S hudební skladatelkou Marií Sommerovou má syna Matyáše a dceru Julii.